

Ε.Σ.Ε.Ε. :Η «τριπλή παγίδα» που αντιμετωπίζουν οι εμπορικές επιχειρήσεις στην Ελλάδα - Οι τρόποι υπέρβασής της - Το εμπόριο παραμένει ο μεγαλύτερος εργοδότης της χώρας

Οι εμπορικές επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν μια «τριπλή παγίδα»: μειωμένες πωλήσεις, αυξημένο λειτουργικό κόστος και εύθραυστο χρέος, ωστόσο, παρά τις αντιξοότητες επανέρχονται σε ανοδική πορεία με το εμπόριο να διατηρεί την θέση του, ως ο μεγαλύτερος εργοδότης της χώρας, παρέχοντας απασχόληση σε 724.355 άτομα. Αυτό προκύπτει από την Ετήσια Έκθεση Ελληνικού Εμπορίου 2022 της Ελληνικής Συνομοσπονδίας Εμπορίου και Επιχειρηματικότητας ενώ όπως σημειώνεται αν και αυξάνεται το μέσο μέγεθος της εμπορικής επιχείρησης, βασική πηγή χρηματοδότησης εξακολουθούν να είναι τα ίδια κεφάλαια και μάλιστα σε ισχυρότερο βαθμό σε σχέση με το 2021 (81,8%) ενώ σημαντική είναι η αύξηση της χρηματοδότησης από τα προσωπικά κεφάλαια του ιδιοκτήτη που καταγράφεται σε σχέση με πέρυσι.

Στις βασικές διαπιστώσεις της έκθεσης, σχετικά με το οικονομικό και επιχειρηματικό περιβάλλον αναφέρεται ότι, στο εμπόριο δραστηριοποιούνται περισσότερες από 222.000 επιχειρήσεις και απασχολούνται σχεδόν 725.000 εργαζόμενοι.

Ο κύκλος εργασιών του εμπορίου υπερβαίνει τους αντίστοιχους των υπολοίπων δραστηριοτήτων και αναμένεται να ξεπεράσει τα 155 δισ. ευρώ για το 2022 ενώ η δυναμική του Γενικού Δείκτη Κύκλου Εργασιών (ΔΚΕ) στο λιανικό εμπόριο είναι σημαντική καθώς μεγεθύνθηκε κατά 12,7% για το ενδεκάμηνο του 2022 σε σχέση με το αντίστοιχο του 2021. Ωστόσο, η αύξηση αυτή οφείλεται εν πολλοίς στον πληθωρισμό.

Τα «Καύσιμα και λιπαντικά αυτοκινήτων» καταγράφουν τη σημαντικότερη αύξηση (29,3%) για το 2022, με τα «Έπιπλα - Ηλεκτρικά είδη - οικιακός εξοπλισμός» (16,1%), τα «Φαρμακευτικά - καλλυντικά» (11,3%) και τα μεγάλα καταστήματα τροφίμων-σούπερ μάρκετ (8,3%) να ακολουθούν.

Λόγω του εξαιρετικά υψηλού πληθωρισμού, ο Δείκτης Όγκου (ΔΟ) καταγράφει χαμηλότερη μεγέθυνση σε σχέση με τον ΔΚΕ (3,6% για το ενδεκάμηνο του 2022). Μάλιστα, οι κατηγορίες των τροφίμων καταγράφουν μείωση: «Μεγάλα καταστήματα τροφίμων - σούπερ markets» (-2,2%) και «Τρόφιμα - ποτά - καπνός» (-1,0%) ενώ ο ΔΚΕ στο χονδρικό εμπόριο καταγράφει σημαντική αύξηση της τάξης του 24,5% για το 9μηνο του 2022.

Η ελληνική αγορά εργασίας το 2022

Το 2022 το εμπόριο παραμένει ο μεγαλύτερος εργοδότης της χώρας με τους μισθωτούς να αυξάνονται αλλά φαίνεται ότι κάτι αλλάζει, αυξάνεται το μέσο μέγεθος της εμπορικής επιχείρησης.

Πιο αναλυτικά:

- Το 2022 η απασχόληση στην ελληνική οικονομία ενισχύθηκε κατά 6,4%, επιταχύνοντας την ανοδική πορεία του προηγούμενου έτους.
- Το 2022 η τόνωση της απασχόλησης ήταν ισόρροπη μεταξύ των δύο φύλων αφού ο ρυθμός αύξησης για άνδρες και γυναίκες ήταν παρεμφερής (6,6% και 6,2%, αντίστοιχα).

- Αύξηση της απασχόλησης καταγράφηκε σε όλες τις ηλικιακές ομάδες, με τους νέους (έως 34 ετών) να σημειώνουν υψηλούς ρυθμούς, εξέλιξη που συνδέεται και με την επιτάχυνση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης και ιδιαίτερα της προσωρινής (21,0%).
- Το ποσοστό ανεργίας συρρικνώθηκε σε 12,5% από 15,9%, πέρυσι, δηλαδή οι άνεργοι μειώθηκαν κατά 140.451 άτομα στις ηλικίες 15-64.
- Το εμπόριο παραμένει και το 2022 ο μεγαλύτερος εργοδότης της χώρας (με 17,4% των συνολικών θέσεων εργασίας), παρέχοντας απασχόληση σε 724.355 άτομα (αύξηση κατά 3,5%, σε σχέση με πέρυσι).
- Η ενίσχυση των θέσεων εργασίας στο εμπόριο οφείλεται αποκλειστικά στις κατηγορίες των «Οχημάτων» (10,5%) και του «Χονδρικού» (12,6%), ενώ η απασχόληση στο «Λιανικό» παρέμεινε αμετάβλητη (0,0%).
- Η, κατά θέση στο επάγγελμα, άνοδος της απασχόλησης στο εμπόριο αποδίδεται στην αύξηση των μισθωτών (11,1%) και μόνο, καθώς η απασχόληση στις υπόλοιπες κατηγορίες σημείωσαν υποχώρηση: «Εργοδότες» (-3,0%), «Αυτοαπασχολούμενοι» (-9,6%) και «Βοηθοί» (-22,4%), στοιχείο που τεκμηριώνει την αύξηση του μέσου μεγέθους της εμπορικής επιχείρησης.
- Οι ευέλικτες μορφές απασχόλησης στον κλάδο χάνουν έδαφος αφού η μερική συρρικνώθηκε σε 7,0% (από 8,3% πέρυσι) και η προσωρινή σε 3,1% (από 3,8% το 2021).

Η γενική εικόνα των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ το 2021

Οι ελληνικές εμπορικές επιχειρήσεις, παρά τις αντιξοότητες, επανέρχονται δυναμικά σε ανοδική πορεία, όπως σημειώνεται στην έκθεση. Αλλά ενώ καταγράφεται βελτίωση του κύκλου εργασιών και της κερδοφορίας του τομέα του εμπορίου εμφανίζεται και επιδείνωση του χρέους των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ.

Πιο αναλυτικά αναφέρεται ότι:

- Από τα μέχρι τώρα διαθέσιμα ενοποιημένα αποτελέσματα των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ, διαπιστώνεται σημαντική βελτίωση του κύκλου εργασιών και της κερδοφορίας του τομέα του εμπορίου.
- Ο κύκλος εργασιών των ΑΕ & ΕΠΕ στο εμπόριο αυξήθηκε κατά 19,2% το 2021.
- Τα μικτά κέρδη ενισχύθηκαν με ελαφρώς μικρότερο ρυθμό (16,6%).
- Σε επίπεδο καθαρών αποτελεσμάτων, τα συνολικά καθαρά κέρδη του εμπορίου κατέγραψαν εντυπωσιακή αύξηση κατά 69,4% σε ετήσια βάση.
- Αύξηση των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου των εμπορικών ΑΕ & ΕΠΕ καταγράφεται και το 2021, αν και με μικρή επιβράδυνση του ρυθμού τους.
- Τα συνολικά ενεργητικά των ΑΕ και ΕΠΕ αυξήθηκε κατά 7,3%. Η μεταβολή αυτή προήλθε κυρίως από την αύξηση του κυκλοφορούντος (11,1%)
- Τα ίδια κεφάλαια των εμπορικών εταιρειών ενισχύθηκαν κατά 9,3% το 2021 σε σχέση με το 2020.
- Το συνολικό χρέος των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ επιδεινώθηκε κατά 6,4% το 2021/2020, μεταβολή που προήλθε κυρίως από την αύξηση των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων

κατά 8,3%, ενώ οι μεσο-μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις διευρύνθηκαν με αρκετά μικρότερο ρυθμό (+2,6%).

- Η γενική ρευστότητα βελτιώθηκε οριακά σε 1,36 το τελευταίο έτος (από 1,34 το 2020).

- Ο δείκτης της αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων διευρύνθηκε σημαντικά σε 19,6% το 2021 από 12,6% το προηγούμενο έτος, ενώ εκείνος της αποδοτικότητας των συνολικών κεφαλαίων διαμορφώθηκε σε 7,5% το 2021 από 5,4% το 2020.

- Η συνολική απασχόληση στις εμπορικές ΑΕ και ΕΠΕ αυξήθηκε κατά 3,6% την περίοδο 2021/2020, με τη μέση απασχόληση να ενισχύεται σε 44,4 εργαζόμενους το 2021 από 42,9 το 2020.

Χαρτογράφηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στο λιανικό εμπόριο (έρευνα INEMY 2022)

Όπως σημειώνεται στην έρευνα, οι εμπορικές επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν μια «τριπλή παγίδα»: μειωμένες πωλήσεις, αυξημένο λειτουργικό κόστος και εύθραυστο χρέος και εμφανίζεται αύξηση πέντε ποσοστιαίων μονάδων στο ποσοστό των επιχειρήσεων με οφειλές προς προμηθευτές για το 2022 (21%) συγκριτικά με το χαμηλό ποσοστό του 2021 (16%).

Οι πιθανότητες διακοπής της συνεργασίας με τους προμηθευτές κατά το πρώτο εξάμηνο του 2022 παρουσίασαν μείωση σε σχέση με το προηγούμενο έτος (27% έναντι 30% το 2021) ενώ το πρώτο εξάμηνο του 2022, το 87,1% των επιχειρήσεων διατήρησε αμετάβλητο το επίπεδο της απασχόλησης, ποσοστό μικρότερο από το 90,6% του 2021.

Ακόμη, για το 2022, ο αριθμός των επιχειρήσεων με εξαμηνιαίο κύκλο εργασιών έως 20.000 ευρώ μειώθηκε σε σχέση με το 2021 (40% από 54%) ενώ ο εξαμηνιαίος κύκλος εργασιών της αντιπροσωπευτικής επιχείρησης καταγράφει αύξηση από το προηγούμενο έτος (61.532 ευρώ το 2022 από 58.038 ευρώ το 2021).

Η μέση εξαμηνιαία αξία αγοράς εμπορευμάτων για το πρώτο εξάμηνο του 2022 ανέρχεται σε 42.543 ευρώ, η οποία παρουσιάζει αύξηση της τάξεως του 25% περίπου σε σχέση με το 2021.

Ωστόσο, περίπου μία στις τέσσερις επιχειρήσεις έχει οφειλές προς την εφορία, ενώ μία στις πέντε έχει χρέη προς τα ασφαλιστικά ταμεία, με την ίδια αναλογία να παρατηρείται και στους προμηθευτές και στο πρώτο εξάμηνο του 2022 εμφανίζεται αύξηση του ποσοστού των επιχειρήσεων με οφειλές προς την εφορία, ενώ μείωση παρουσιάζεται στο ποσοστό των επιχειρήσεων με οφειλές προς τα ασφαλιστικά ταμεία.

Επιπλέον, το ποσοστό των εμπορικών επιχειρήσεων με ανοιχτό επαγγελματικό δάνειο παρουσιάζει σημαντική αύξηση σχετικά με το πρώτο εξάμηνο του 2021 (26% από 17%).

Το 66% των επιχειρήσεων στεγάζεται σε μισθωμένο ακίνητο, ενώ το 32% των επιχειρήσεων σε ιδιόκτητο ενώ, σχετικά με την προέλευση των εμπορευμάτων, προκύπτει ότι το 61,2% των εμπορευμάτων προέρχεται από την Ελλάδα, και το ποσοστό αυτό είναι μειωμένο σε σχέση με το 68,2% για το 2021 και το 71,6% του 2020.

Τα ίδια κεφάλαια της επιχείρησης συνεχίζουν και αποτελούν τη βασικότερη πηγή χρηματοδότησης (88%), και μάλιστα σε ισχυρότερο βαθμό σε σχέση με το 2021 (81,8%)

ενώ σημαντική είναι η αύξηση της χρηματοδότησης από τα προσωπικά κεφάλαια του ιδιοκτήτη που καταγράφεται σε σχέση με πέρυσι (53,7% από 42,3%).

Σημειώνεται ότι η επενδυτική δραστηριότητα στο λιανικό εμπόριο παρουσιάζει αξιοσημείωτη ενίσχυση συγκριτικά με τα προηγούμενα έτη (16% το 2022 από 12,1% το 2021 και 11,6% το 2020).

Οι ανατιμήσεις κόστους ενέργειας, η αύξηση κόστους εμπορευμάτων από τους προμηθευτές, η μείωση της καταναλωτικής δαπάνης, η φορολόγηση, το λειτουργικό κόστος και η έλλειψη ρευστότητας αποτελούν πλέον τα σημαντικότερα προβλήματα των εμπορικών επιχειρήσεων.

Επιπτώσεις των ανατιμήσεων του κόστους ενέργειας στο λιανικό εμπόριο

Ο κύκλος εργασιών του 83,6% των εμπορικών επιχειρήσεων έχει επηρεαστεί αρνητικά από τις ανατιμήσεις στο κόστος ενέργειας και εξαιτίας του ενεργειακού κόστους, το 76,7% των επιχειρήσεων εξωθήθηκε να αυξήσει τις τιμές των προϊόντων τους.

Πιο αναλυτικά:

- Το 25% των εμπορικών επιχειρήσεων υπολογίζει ότι η αρνητική επίδραση του ενεργειακού κόστους στον κύκλο εργασιών τους θα κυμανθεί μεταξύ 21-30%.
- Το 30% των εμπορικών επιχειρήσεων αντιμετωπίζουν αυξήσεις της τάξης 31%-50% στους λογαριασμούς ρεύματος.
- Το 40% των εμπορικών επιχειρήσεων καλούνται να πληρώσουν αυξημένες τιμές (11% έως 20%) στους προμηθευτές τους.
- Οι κυριότερες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι εμπορικές επιχειρήσεις εν μέσω «πολυκρίσεων» είναι: α) οι οικονομικές υποχρεώσεις (42,8%), β) η διαχείριση των ανατιμήσεων (25%) και γ) η ρευστότητα (23,6%).
- Οι «πολυκρίσεις» καθιστούν τις εμπορικές επιχειρήσεις «παθητικούς αποδέκτες» των mega-trends καθώς μόλις το 1,8% θεωρεί ως βασική πρόκληση το κόστος του «ψηφιακού μετασχηματισμού» και μόλις το 0,3% το κόστος της «πράσινης μετάβασης».
- Η «ενεργειακή κρίση» επιβραδύνει την επιστροφή της αγοράς στα προ-COVID-19 επίπεδα της, καθώς 4 στις 10 εμπορικές επιχειρήσεις εκτιμούν ότι θα χρειαστούν περισσότερα από δυο χρόνια για την ουσιαστική επιστροφή της αγοράς στα δεδομένα του 2019.

Μετασχηματισμοί της καταναλωτικής δαπάνης

Σημαντική πτώση της τάξης του 32,9% καταγράφει η συνολική μηνιαία δαπάνη των νοικοκυριών μεταξύ του 2008 και του 2021, όπως καταγράφεται στο ειδικό θέμα της έρευνας που αφορά στον μετασχηματισμό της καταναλωτικής δαπάνης,

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία:

- Η κατανομή του αριθμού των νοικοκυριών ανά εισοδηματική κατηγορία μεταβάλλεται σημαντικά μεταξύ 2008 και 2021. Οι δύο ανώτερες εισοδηματικές κατηγορίες («2.801-3.500» και «3.501 και άνω») μειώνουν αισθητά το ποσοστό τους (από το 35% το 2008, στο 18,5% το 2021).

- Αντίστοιχα, οι εισοδηματικές κατηγορίες «έως 750», «751-1.100», «1.101-1.450», και «1.451-1.800» αυξάνουν σημαντικά το μερίδιό τους από 37,8% το 2018 στο 53,5% το 2021. Αυτή η εξέλιξη καταδεικνύει μια σημαντική μείωση του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών λόγω των επάλληλων κρίσεων.
- Όλα τα νοικοκυριά, ανεξαρτήτως εισοδήματος, μειώνουν την καταναλωτική τους δαπάνη κατά το πρώτο έτος της κρίσης υγείας (2020).
- Κατά το 2019, τα νοικοκυριά που σημειώνουν σημαντικότερη αύξηση της καταναλωτικής τους δαπάνης είναι αυτά των κατηγοριών «μέχρι 750 ευρώ», «από 751 έως 1.100 ευρώ».
- Τα στοιχεία του 2019 αναφορικά με την καταναλωτική δαπάνη επιβεβαιώνουν το γεγονός ότι τα χαμηλότερα εισοδήματα έχουν υψηλότερη ροπή προς κατανάλωση σε σχέση με τα υψηλότερα.
- Κατά το 2021, τα νοικοκυριά των εισοδηματικών κατηγοριών «από 3.501 ευρώ και άνω», «από 1.101 έως 1.450 ευρώ» και «από 1.801 έως 2.200 ευρώ» είναι αυτά σημειώνουν σημαντικότερη αύξηση της καταναλωτικής τους δαπάνης.
- Κατά την τετραετία 2018-2021, η περιφερειακή κατανομή της καταναλωτικής δαπάνης φαίνεται να μην μεταβάλλεται, γεγονός που φανερώνει την «επιμονή» των περιφερειακών ανισοτήτων και σε σχέση με τη διάρθρωση της καταναλωτικής δαπάνης.
- Οι περιφέρειες της Στερεάς Ελλάδας, της Δυτικής Ελλάδας, της Ηπείρου, της Πελοποννήσου, του Βορείου Αιγαίου, της Θεσσαλίας και της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης είναι αυτές που η καταναλωτική δαπάνη των νοικοκυριών τους υπολείπεται σταθερά (και κατά σημαντικό βαθμό) από τον εθνικό μέσο όρο. Αντίθετα η περιφέρεια Αττικής αυξάνει σταθερά το ποσοστό της ως προς τον εθνικό μέσο όρο της καταναλωτικής δαπάνης.
- Η καταναλωτική δαπάνη όλων των νοικοκυριών για τα είδη διατροφής και για τα μη οινόπνευματώδη ποτά γνωρίζει μια αυξητική τάση. Το 2008 το ποσοστό της δαπάνης για τα είδη διατροφής ως προς τη συνολική δαπάνη των νοικοκυριών ανέρχεται στο 16,4%, ενώ τα έτη 2020 και 2021 ανήλθε σε 23,1% και 22,0% αντίστοιχα.
- Η δαπάνη για τα είδη καπνού διαγράφει μια πτωτική τροχιά κατά την εξεταζόμενη περίοδο, με εξαίρεση το πρώτο έτος της πανδημίας (2020).
- Η ποσοστιαία συμμετοχή της δαπάνης για ένδυση και υπόδηση σημειώνει σημαντική πτωτική τάση. Ωστόσο, το 2021, εμφανίζει μια οριακή ανάκαμψη της τάξης του 0,3%, γεγονός που σημαίνει πως για την εξαγωγή ασφαλέστερων συμπερασμάτων θα χρειαστούν τα δεδομένα των επόμενων ετών.
- Τα ποσοστά της δαπάνης για οικιακές συσκευές καταγράφουν μια σταθερή πτωτική τάση κατά τα εξεταζόμενα έτη (2008, 2018-2021). Μόνο το 2021, το ποσοστό παραμένει, σε ετήσια βάση, αμετάβλητο.
- Μεταξύ 2008 και 2021 η δαπάνη των νοικοκυριών για τα είδη ένδυσης σημειώνει πτώση κατά 60% και για τα είδη υπόδησης κατά 56%